

Utbildningsinspektion i Roma kyrkskola, Romaskolan 4–6 och Romaskolan 7–9

Innehåll

Inledning	1
Underlag	1
Beskrivning av skolorna	2
Sammanfattande bedömning	2
Bedömning av resultaten	4
Bedömning av genomförandet	7
Bedömning av förutsättningarna	12

Inledning

Skolverket har granskat verksamheten i och besökt Roma kyrkskola, Romaskolan 4–6 och Romaskolan 7–9 den 8–11 maj 2007. Skolorna tillhör Roma skolområde men är två olika rektorsområden. I slutet av denna rapport framgår vilka som varit ansvariga för utbildningsinspektionen.

Inspektionen avser att visa hur verksamheten genomförs samt dess förutsättningar och resultat. Bedömningarna av kvaliteten och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen för det offentliga skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet Lpo 94 samt läroplanen för grundskolan och övriga författningar för det offentliga skolväsendet. Information om inspektionen finns i separata material och på Skolverkets webbplats (www.skolverket.se/Inspektion).

Kommunen har ansvar för att de brister inspektörerna lyfter fram i den sammanfattande bedömningen åtgärdas. Åtgärderna ska redovisas till Skolverket inom tre månader vilket framgår av Skolverkets beslut. Skolverket följer också upp effekterna av inspektionen vid kommande inspektionstillfälle. Denna skriftliga rapport kompletteras med muntlig återrapportering av de ansvariga inspektörerna.

Underlag

Underlaget för inspektörernas bedömning är dels dokument från Gotlands kommun och berörda skolor, dels den information som samlats in under besöket. Rapporten grundas även på annan information om kommunen och skolan från exempelvis Skolverkets nationella uppföljningssystem. I skolorna intervjuades rektorer, lärare, elever, skolsköterska, kurator och studie- och yrkesvalslärare samt föräldrar med barn i olika årskurser. Inspektörerna besökte lektioner i förskoleklass samt årskurserna 1–9. Även andra iakttagelser i skolmiljön och studier av dokument som finns på skolan utgör underlag för kvalitetsbedömningen. Rektorn har tagit del av och givits möjlighet att lämna synpunkter på sakuppgifter i rapporten.

Beskrivning av skolorna

Roma kyrkskola F–3	Antal barn/elever
Förskoleklass	15
Grundskola	39

Romaskolan 4–6	Antal barn/elever
Grundskola	60

Romaskolan 7–9	Antal barn/elever
Grundskola	275

Ovanstående skolor ingår i Roma skolområde och bildar två skilda rektorsområden. Roma kyrkskola och Romaskolan 4–6 bildar ett rektorsområde och Romaskolan 7–9 ett annat. Roma skolområde består av ytterligare fem skolor vars elever oftast börjar i Romaskolan 7–9. För dessa skolor har rektorn för Roma kyrkskola och Romaskolan 4–6 områdesansvar sedan januari 2003.

Romaskolan 4–6 och Romaskolan 7–9 är belägna i samma byggnader och båda rektorerna har sina expeditioner på skolan. Roma kyrkskola ligger ca två km ifrån de övriga. I den omorganisation som nu görs av Gotlands skolor flyttar rektorer från de mindre ytterskolorna till den nya expeditionen på Romaskolan. I vardera Romaskolan 4–6 och 7–9 finns en mindre undervisningsgrupp som även tar emot elever som är inskrivna i särskolan.

Rapporten behandlar båda rektorsområdena. Rektorerna påpekar att trots den fysiska närheten måste skolorna betraktas som två skilda rektorsområden med två rektorer med var sin ledningsgrupp.

Sammanfattande bedömning

Bedömningarna av kvaliteten i utbildningen vid Roma kyrkskola, Romaskolan 4–6 och Romaskolan 7–9 och av hur väl verksamheten uppfyller statens krav görs utifrån skollagen, läroplanen och övriga skolförfattningar.

Elevernas studieresultat på de nationella ämnesproven i årskurserna 5 har förbättrats mellan 2005 och 2007. Däremot har resultaten för årskurs 9 på de nationella ämnesproven sjunkit något mellan år 2006 och 2007. En stor andel elever saknar betyg i samtliga ämnen i årskurs 9. Elevernas kunskapsresultat bör följas upp och utvärderas på ett tydligare sätt. Elevernas möjlighet till inflytande över undervisningen bör stärkas liksom deras kännedom om målen för utbildningen. Den dominerande bilden är att eleverna är trygga och trivs. Samarbetet mellan rektorsområdena är sporadiskt och det finns ingen ”röd tråd” från förskoleklass till årskurs 9. Likabehandlingsplanen bör utvecklas liksom elevernas medverkan i arbetet med denna. Rektorerna bör stärka sitt pedagogiska ledarskap för att skolorna bättre ska utvecklas mot de nationella målen.

Inspektörerna bedömer att nedan angivna brister snarast måste åtgärdas.

- Skolorna gör inte någon systematisk uppföljning och utvärdering av elevernas kunskaper i förhållande till de nationella målen i årskurs 5 i samtliga ämnen (4 kap. 1 § skollagen, 2 kap. 6 § grundskoleförordningen, avsnitt 2.8 läroplanen för det obligatoriska skolväsendet, förskoleklassen och fritidshemmet, Lpo 94).
- Skolornas likabehandlingsplaner uppfyller inte de krav som ställs på sådana planer (6 § lagen om förbud mot diskriminering och annan kränkande behandling av barn och elever, 2 § förordningen om barns och elevers deltagande i arbetet med likabehandlingsplan).
- Kvalitetsredovisningen uppfyller inte förordningens krav (3 § förordningen om kvalitetsredovisning inom skolväsendet m.m.).
- Eleverna ges inte förutsättningar att nå de nationella målen i hem- och konsumentkunskap i årskurs 5 (2 kap. 6 § grundskoleförordningen).
- Betygssättning sker inte i enlighet med förordningens krav i Romaskolan 7–9 (7 kap 4 § grundskoleförordningen).
- Elevens val anordnas inte i enlighet med förordningen (2 kap. 19–20 §§ grundskoleförordningen).
- Beslut om placering i särskild undervisningsgrupp fattas inte i enlighet med förordningens krav (5 kap. 5 § grundskoleförordningen).
- Rektorn på Romaskolan 7–9 fattar inte beslut om elevs deltagande i svenska som andraspråk (2 kap. 15 § grundskoleförordningen).

Inspektörerna bedömer att det finns behov av förbättringsinsatser på skolan inom följande områden.

- Romaskolan 7–9 bör förbättra arbetet så att elevernas kunskapsresultat höjs.
- Skolorna bör förbättra elevernas kännedom om målen för utbildningen.
- Skolorna bör förbättra elevernas möjlighet till inflytande över verksamheten i stort.
- Skolorna bör förbättra arbetet att oavsett ämne utveckla kunskapssynen och synen på lärandet såsom den uttrycks i läroplanen.
- Skolorna bör förbättra informationen från elevvårdsteamet till berörd klasslärare/mentor om elevers behov av stöd så att undervisningen anpassas efter detta.
- De individuella utvecklingsplanerna bör förbättras.
- Skolorna bör förbättra åtgärdsprogrammen.
- Utvecklingssamtalen bör tydligare kopplas till de nationella kursplanemålen.
- Romaskolan 7–9 bör förbättra arbetet med bedömning och betygssättning så att kunskapens alla former finns med i bedömningen.
- Skolornas kvalitetsarbete bör förbättras så att beskrivna förbättringsåtgärder används i arbetet mot större uppnående av de nationella kunskapsmålen.
- Skolorna bör förbättra samverkan med hemmen.

- Rektorernas pedagogiska ledarskap bör förbättras inom de områden som har identifierats i rapporten.
- Rektorernas författningskunskap bör förbättras.

Bedömning av resultaten

Inspektörerna har granskat hur väl skolans elever utvecklar kunskaper, normer och värden enligt de nationella målen för lärandet särskilt angivna i skollagen, läroplanen och de nationella kursplanerna.

Kunskaper

Av inspektionen framgår att verksamheten i förskoleklassen i Roma kyrkskola rymmer såväl lek, rörelse och skapande verksamhet som arbete med grundläggande språkliga och matematiska begrepp. Inspektörerna bedömer att förskoleklassens verksamhet ger eleverna förutsättningar att utvecklas på det sätt som anges i de nationella målen för skolformen.

I tabell 1 nedan visas att resultaten på de nationella ämnesproven i årskurs 5 mellan år 2005 till 2007 gradvis har förbättrats i engelska och matematik. En viss försämring har skett i ämnet svenska. Enligt rektorn arbetar skolan för att alla elever ska nå de nationella målen i årskurs 5. Dock har Romaskolan 4–6 inte analyserat orsakerna till förändringar i resultaten, vilket inspektörerna påtalar att skolan bör göra.

Tabell 1, Nationella ämnesprov i år 5. Andelen elever (%) som enligt skolans bedömning uppnått målen för proven.

	År 2005	År 2006	År 2007
Svenska	89	100	93
Engelska	74	88	100
Matematik	89	84	93

Källa: Skolans egna uppgifter

Enligt läroplanen har rektorn ansvar för skolans resultat och för att det följs upp och utvärderas i relation till de nationella målen. Det är således nödvändigt att en samlad bild finns av elevernas resultat på skolenivå och att dessa ligger till grund för analys och förbättring av verksamheten i stort. På skolenivå, utöver resultaten från de nationella ämnesproven, kan rektorn inte redogöra för hur stor andel av eleverna som uppnår de nationella målen i årskurs 5 i kursplanens samtliga ämnen. Inspektörerna bedömer att skolan måste förbättra arbetet med uppföljning och utvärdering av skolans samlade resultat avseende elevernas kunskaper i förhållande till kursplanernas mål att uppnå i årskurs 5. I detta sammanhang bör även resultat från elever i grundskolans lägre årskurser och eventuella skillnader i resultat mellan pojkar och flickor analyseras.

Tabell 2, Nationella ämnesprov i år 9. Andelen elever (%) som uppnått målen.

	År 2005	År 2006	År 2007
Svenska	92,7	97,4	96,6
Engelska	89,7	94,1	89,7
Matematik	98,6	94,1	90,2

Källa: Skolverkets statistik samt skolans uppgifter för år 2007

Resultaten på de nationella proven i svenska och engelska har förbättrats mellan år 2005 och 2006, medan en försämring sker i alla tre ämnena till år 2007. Orsakerna till varför resultaten försämrats känner rektorn och lärarna inte till då detta inte analyserats. Inspektörerna bedömer att skolan bör förbättra detta.

Tabell 3, Slutbetyg enligt Skolverkets statistik 2004-2006, år 2007 är det Gotlands skolors statistik.

	Romaskolan 7–9			Kommunen (samtliga skolor)			Riket		
	2005	2006	2007	2005	2006	2007	2005	2006	2007
Meritvärde	201,3	193,9	197	200,8	198,8	197	206,3	206,8	
Andel (%) med fullständigt slutbetyg	77,9	71,9	76	77,9	76,0	76	75,5	76,0	
Andel (%) behöriga till nationella program	89,4	85,1	87	88,9	88,2	87,2	89,2	89,5	

Källa: Skolverkets statistik

Meritvärdet och övriga betygsvärden har sjunkit mellan år 2005 och 2006 i Romaskolan. Andelen elever med fullständiga slutbetyg har sjunkit, liksom andelen elever som är behöriga till gymnasiets nationella program. För år 2007 redovisar Gotlands kommun att totalt 13 procent av eleverna i Romaskolans årskurs 9 saknar betyg i ett eller flera av ämnena svenska, engelska eller matematik. Andelen elever som saknar betyg i årskurs 9 i ett eller flera av kursplanens ämnen år 2007 är 23 procent, vilket är en liten förbättring från år 2006. Meritvärdet för årskurs 9 år 2007 är 196, vilket är en liten uppgång från år 2006. Dock är det inte acceptabelt att så många elever inte når de nationella målen i samtliga ämnen för utbildningen. Däremot är det en större andel elever som är behöriga till nationella program på gymnasiet. Dock anger Skolverkets beräkningsmodell SALSA att skolans resultat avseende meritvärde och andel elever med betyg i alla ämnen ligger något högre än de förväntade värden. (SALSA är ett verktyg som Skolverket utvecklat där nyanserade jämförelser görs mellan olika kommuner och skolors betygsresultat). Vid en jämförelse över tid kan man se att Romaskolans resultat har varierat i förhållande till det modellberäknade värdet. Skolan har inte analyserat orsaken till detta. Inspektörerna bedömer att det är synnerligen angeläget att Romaskolan 7–9 vidtar åtgärder för att öka måluppfyllelsen i samtliga ämnen.

En av flera viktiga faktorer för att eleverna ska nå goda resultat är att de känner till mål och kriterier för varje ämne. Av inspektörernas intervjuer med elever på skolorna framgår att kännedomen om de nationella målen varierar, vilket också lärarna bekräftar. Skolorna har inte diskuterat hur målen presenteras utan varje lärare utformar själv hur och när det görs. Det finns dock elever som uppger att vissa lärare på ett mycket tydligt sätt presenterar både mål och kriterier både i början av läsåret och inför olika arbetsområden. Skolledningen och lärarna är väl medvetna om vikten av elevernas målkännedom men har hittills inte enats om hur man ska arbeta. Rektorerna på båda skolorna har angett detta som ett skolutvecklingsområde för båda skolorna under våren 2007. I detta arbete ingår även att ge eleverna möjlighet att utveckla de kunskapskvaliteer som uttrycks i

läroplanens mål att sträva mot, exempelvis att utveckla sin nyfikenhet och lust att lära och sitt eget sätt att lära. Dock kunde inspektörerna vid inspektionsbesöket inte få några konkreta exempel på att arbetet utvecklats vare sig avseende elevernas ökade målkännedom eller möjlighet att utveckla de kunskapskvaliteter som uttrycks i läroplanen. Rektorernas roll i detta arbete bör förstärkas. Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra elevernas kännedom om målen för utbildningen.

Normer och värden samt inflytande

I skolans uppdrag ingår även att ge elever de normer och värderingar som anges i läroplanen. I det uppdraget ingår bland annat att undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och att elevernas inflytande ska öka med ålder och mognad. Vidare ska eleverna ha en skolmiljö där ingen utsätts för diskriminering eller annan form av kränkningar.

Inspektörerna möter överlag elever som säger att de trivs, är trygga, visar varandra respekt och tar ansvar för varandras trivsel. I den enkätundersökning från år 2006 som samtliga skolor på Gotland genomfört uppger 92 procent av eleverna i årskurs 3 i Roma skolområde att de är trygga på skolan. Motsvarande siffra för årskurs 5 är 97 procent och för årskurs 8 är det 94 procent. För årskurs 8 anges i skolans kvalitetsredovisning att en förbättring av resultatet skett sedan år 2005 då 89 procent av eleverna uppgav att de kände trygghet på skolan. Motsvarande jämförelser har inte redovisats i kvalitetsredovisningen för de yngre eleverna.

För att skapa trygghet för eleverna i årskurs 5 arbetar skolorna bl.a. med att låta eleverna i årskurserna 5 och 6 gå till ”högstadieterrass” ett par gånger i veckan. Det förbättrade resultatet på Romaskolan 7–9 beror, enligt rektor, på att skolan, tillsammans med lärare, elever och föräldrar arbetat med att formulera trivselregler i ett gemensamt policydokument kallat ”Skolrespekt”. Detta dokument var väl känt bland både elever och föräldrar. Däremot uppger eleverna i årskurserna 7–9 att det finns skillnader mellan de tre arbetslagen om hur dessa gemensamma regler tolkas och tillämpas. Därigenom uppstår konflikter i de gemensamma utrymmena

I de relativt små enheterna, Roma kyrkskola och Romaskolan 4-6, finns en samstämmighet mellan lärare och elever hur skolornas regler tolkas och tillämpas. Eleverna uppger att de varit med om att ta fram dem. De utvärderas vid behov och i samband med nytt läsår. Gemensamt för skolorna är att de flesta elever uppger att lärarna vidtar åtgärder om kränkningar sker. Eleverna är också klara över vad som förväntas av dem och att man ska vara ”en god kamrat”. Inspektörerna bedömer att skolornas resultat i arbetet med att skapa trygghet och trivsel i stort sett är gott.

I läroplanen för det obligatoriska skolväsendet uttrycks att de demokratiska principerna att kunna påverka, ta ansvar och vara delaktig, ska omfatta alla elever och att eleverna ska ha ett reellt inflytande över utbildningens utformning. Läroplanen uttrycker också att eleverna ska få ett reellt inflytande över utbildningens utformning och enligt skollagen åligger det alla som arbetar i skolan att verka för demokratiska arbetsformer.

I den för Gotlands skolor gemensamma elevundersökningen för år 2006 uppger 63 procent av eleverna i årskurs 3 och 80 procent av eleverna i årskurs 5 att de har inflytande och får ta ansvar. I skolans kvalitetsredovisning för 2005/06 skriver rektorn att värdena ligger under Gotlands kommun medelvärde varför

målet är att arbeta fram en strategi för elevinflytandet och hur elevernas ansvar för det egna lärandet ska förbättras.

I motsvarande enkät för årskurs 9 uppger 74 procent att de har inflytande över sin utbildning, en förbättring från år 2005 med åtta procent.

De elever inspektörerna talat med uppger att inflytandet över undervisningen är begränsat, men det finns undantag i vissa ämnen. Vanligare är dock att eleverna enbart får välja arbetsuppgifter efter att vissa obligatorier klarats av och de ges möjlighet till vissa val inom ramen för teman. I klassrumsbesöken framkommer dock goda exempel på elevinflytande. I Romaskolan 4-6, väljer elever arbetssätt och material. Eleverna i årskurs 7-9 har, enligt både lärare och elever fått ökat inflytande över sin utbildning genom de arbetslagsråd som håller på att utvecklas. Arbetslagen i årskurs 7-9 har en hel dag eller förmiddag varje vecka där eleverna ges möjlighet att planera sin utbildning. De elever som inspektörerna samtalat med upplever att de under dessa lektioner kan påverka planeringen av sitt lärande och ger exempel på när lärare efterfrågat deras synpunkter och också förändrat undervisningen utifrån dessa. Inspektörerna ser positivt på de utvecklingsinsatser som görs för att öka elevernas inflytande över sin utbildning och påtalar vikten av att skolorna fullföljer arbetet så att det omfattar hela undervisningssituationen för alla elever.

För att ge eleverna möjlighet till inflytande över verksamheten i stort har skolorna valt att ha ett elevråd, ett arbetslagsråd och ett matråd i olika omfattning på de olika skolorna. Eleverna upplever dock inte att de har så stora möjligheter till inflytande i råden. I alla klasser hålls klassråd där eleverna i viss mån ges möjlighet att föra fram sina åsikter kring verksamheten i stort. Eleverna beskriver att klassråden i vissa klasser ofta ställs in och hålls enbart då det inte finns ”andra viktigare saker att göra”. Eleverna uppger att de saknar återkoppling på de förslag som lämnas i råden. Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra arbetet med att öka elevernas inflytande över sin miljö. Eleverna bör också, enligt inspektörernas bedömning, i större uträkning göras medvetna om varför de ska ha möjlighet till inflytande, eftersom insikten om detta enligt eleverna är svag.

Bedömning av genomförandet

Inspektörerna har granskat arbetet med arbetsmiljön, föräldrarnas och elevernas delaktighet, innehåll, organisation och arbetssätt i undervisningen, individanpassning och stöd, utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning, kvalitetssäkring och förbättringsarbete, skollledning och intern kommunikation. Nationella riktlinjer för arbetet finns i skollagen, läroplanerna och i andra författningar för respektive skolform.

Enligt författningarna ska varje skola upprätta en likabehandlingsplan, unik för varje skola och varje verksamhet. Den ska bland annat innehålla en specifik redovisnings av verksamhetens behov, utifrån en aktuell kartläggning, som utgångspunkt för vilka insatser som avses påbörjas och genomföras under det kommande året med en tydlig koppling till varje diskrimineringsgrund. Detta saknas i likabehandlingsplanerna. Elever och föräldrar på Roma kyrkskola har aktivt deltagit i framtagandet, medan det i de övriga skolorna har skett mer genom remissförfarande till elevråden. Dock är inte skolornas likabehandlingsplaner unika för varje verksamhet eller har en aktuell kartläggning som visar verk-

samhetens behov av åtgärder. Inspektörerna bedömer att skolornas likabehandlingsplaner inte uppfyller författningarnas krav.

Eleverna beskriver sina skolor som relativt fria från mobbning och trakasserier. I det förebyggande arbetet mot diskriminering använder sig skolorna av bl.a. S.E.T (Social, Emotionell Träning) och ”Skolans Änglar” vilka fungerar som kamratstödjare i årskurserna 7–9. Liknande kamratstödjare finns även i årskurserna 1–6. Rektorn uppger att dessa träffas varannan vecka tillsammans med en lärare och vaktmästaren. Eleverna får då möjlighet att berätta hur veckan har varit i klassrummet, på skolgården eller i skolbussen. Kamratstödjarna är representanter för sina klasskamrater så det är viktigt att de får en roll som är bra både för sina kamrater och för sig själva. Kamratstödjarna är ett mycket viktigt inslag i det förebyggande arbetet för att motverka mobbning. Rektorn uppger även att skolan får en möjlighet att arbeta med problemen på ett mycket tidigt stadium, vilket skapar en bättre chans att också lösa problemen, innan de blir för stora. Andra förebyggande insatser är kompisamtal, fadderverksamhet etc. I klasserna diskuteras förhållningssätt och trivselregler tillsammans med eleverna oftast när något har skett. För de äldre eleverna finns en antimobbningsgrupp vars medlemmar är kända. Föreläsningar anordnas med efterföljande gruppdiskussioner bl.a. om hur man blir behandlad som flykting eller av annan etnisk härkomst. Inspektörerna bedömer att det finns goda exempel på förebyggande arbetet med värdegrundsfrågor på skolorna och eleverna upplever känner trygghet i skolan.

I rektors uppdrag ingår att informationen till föräldrar är allsidig samt att skolan verkar för samverkan mellan hem och skola. För samverkan med vårdnadshavarna finns bl.a. ett s.k. skolråd med föräldrarepresentanter. De föräldrar inspektörerna samtalat med upplever att rektorerna inte lyssnar på argument och kommer inte med relevanta förklaringar på de frågeställningar man har. Informationen upplevs bättre i de högre årskurserna än i de lägre. Inspektörerna påtalar att rektorerna mot bakgrund av sin samverkansskyldighet med hemmen bör förbättra denna samt se över hur information från skolan ges.

Innehåll, organisering och arbetssätt i undervisningen

Förskoleklassen är en del av skolan och det första steget i att genomföra och uppfylla läroplanens mål. Genom förskoleklassen ska övergången från förskola till grundskola underlättas. Därför är det viktigt att förskolans pedagogik med lek, omsorg, skapande och barnets eget utforskande får genomslag i verksamheten och att året i förskoleklassen skiljer sig från åren i grundskolan. Förskoleklassen har en speciell ställning mellan förskolan och åren i grundskolan och ska vara en integrering av de olika kulturerna.

Förskoleklassen har ett nära samarbete med årskurserna 1–3 på Roma kyrkskola. Inspektionen visar att verksamheten i förskoleklassen ger eleverna goda förutsättningar för fortsatt skolgång Dock finns i skolans lokala kursplan för förskoleklassen individuella mål. Inspektörerna bedömer att skolan bör utveckla det pedagogiska arbetet i förskoleklassen så att året där blir den grund för fortsatt skolgång som avses.

Samarbetet mellan Roma kyrkskola/Romaskolan 4–6 och Romaskolan 7–9 är sporadiskt, vilket enligt rektorerna beror på att det är två olika rektorsområden.

Samarbetet mellan lärarna på Kyrkskolan och Romaskolan 4–6 består enligt rektorn i att sen drygt ett år tillbaka är årskurs tre en hel skoldag på Romaskolan 4–6 och har all sin verksamhet förlagd där. Personalen har gemensamma ar-

betsplatsträffar. Ledningsgruppsmöten och samordningsmöten med representanter från rektorsområdets alla verksamheter är representerade där pedagogik diskuteras.

Samarbetet mellan de tre arbetslagen i Romaskolan 7–9 är sporadiskt. Rektorer, lärare, elever och föräldrar uppger också att det uppfattas som tre olika skolor. Dock uppger rektorn att han träffar arbetslagsledarna varje vecka i ledningsgruppen för planering och uppföljning av verksamheten inklusive fortbildning och pedagogisk utveckling.

Av intervjuerna med personalen och skolledningen i båda rektorsområdena framgår att varje arbetslag i olika omfattning diskuterar läroplanen och de nationella kursplanerna och lärarna försöker utforma undervisningen med utgångspunkt i dessa. Dock saknas, enligt både lärare och skolledning en samordning av den pedagogiska utvecklingen mellan arbetslagen. (Se även avsnittet pedagogisk ledning).

Inom skolområdet har man dock påbörjat ett utvecklingsarbete i syfte att skapa samarbete mellan skolorna i ett s.k. F-9-perspektiv. Ett av målen är att utveckla de befintliga ”kunskapsjournalerna”¹ från att som nu beskriva de ämnesbundna uppnåendemålen till att även omfatta läroplanens och kursplanernas mål att sträva mot i kursplanens samtliga ämnen. Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra arbetet att oavsett ämne utveckla kunskapssynen och synen på lärandet såsom den uttrycks i läroplanen.

Av läroplanen framgår bl.a. att skolan ska sträva efter att varje elev lär sig diskutera, argumentera och använda sina kunskaper som redskap för att formulera och pröva antaganden och lösa problem samt att reflektera över erfarenheter och kritiskt granska och värdera påståenden och förhållanden. Klassrumsbesök och intervjuer visar att undervisningen ofta är läroboksstyrd och sker i föreläsningsform även om inspektörerna ser exempel på mer laborativa och diskuterande inslag. De yngre eleverna har en utedag varje vecka som skapar utrymme för ett undersökande arbetssätt. Både elever och lärare efterlyser ett mer ämnesövergripande arbete som kan bidra till att skapa helhet i elevernas lärande. Två av arbetslagen i årskurs 7–9 har organiserat en dag för att skapa möjligheter till detta. Rektorn uppger att det till nästa läsår ska omfatta alla tre arbetslagen. Inspektörerna bedömer att det finns goda exempel på varierad undervisning där eleverna får vara delaktiga. Dock framkommer i intervjuer, framförallt med elever, och i klassrumsbesök att dessa inslag är alldeles för få. Inspektörerna påtar att skolan bör arbeta för att ge eleverna större utrymme för att diskutera, argumentera och använda sina kunskaper i flera olika sammanhang.

Individanpassning och stöd

Enligt läroplanen ska undervisningen anpassas till varje elevs förutsättningar och behov. Den ska med utgångspunkt i elevernas bakgrund, tidigare erfarenheter, språk och kunskaper främja deras fortsatta lärande och kunskapsutveckling. Enligt författningarna ska skolan ge elever det stöd som behövs för att de ska nå kunskapsmålen i samtliga ämnen

Författningarna ställer ett krav på att skolan ska upprätta en individuell utvecklingsplan för varje elev. Den ska utgöra ett stöd för läraren att anpassa under-

¹ I kunskapsjournalerna beskrivs elevens utveckling mot de nationella kunskapsmålen att uppnå i skolans olika ämnen. Dessa ligger till grund för utvecklingssamtalen.

visningen till vars och ens behov. Den ska även bidra till att utbildningsmålen och vägen dit ska bli tydligare för elev och vårdnadshavare. Planen ska vara ett framtidsytande måldokument där viktiga utvecklingsområden lyfts fram, vilka insatser som behövs för att eleven ska nå målen och i övrigt utvecklas så långt som möjligt inom ramen för läroplanen och kursplanerna.

Inspektörerna har tagit del av exempel på individuella utvecklingsplaner. Ur dessa är det svårt att utläsa vilka mål på både kort och lång sikt som eleven och skolan har formulerat samt vilken skyldighet skolan har för att hjälpa eleven att nå uppställda mål. Inspektörerna bedömer att de individuella utvecklingsplanerna bör förbättras.

För att fånga upp elever i behov av särskilt stöd använder sig alla skolorna av olika tester som t.ex. läsutvecklings- och matematiktester. I arbetslagen på skolorna diskuteras först det stödbehov som framkommit. Det är även där som stödet ges i första hand. Elever vi talat med uppger också att det är klasslärare eller mentor som ger stöd. När det stödet inte räcker till finns det i Romaskolan 7–9 två speciallärare som arbetar med enskilda elever eller med små elevgrupper. Studieverkstäder finns för årskurs 7–9 där elever kan få stöd. Genom att parallelllägga vissa ämnen i flera klasser finns även möjlighet att göra tillfälliga nivågrupperingar, framför allt i årskurserna 7–9. Stöd ges framför allt i svenska, matematik och engelska. Rektorerna träffar varje arbetslag ca tre gånger varje termin i så kallade elevvårdsmöten för att diskutera elever i behov av stöd.

Skolorna har även ett elevhälsoteam. I det ingår skolledning, specialpedagoger, skolsköterska och kurator. Teamet sammanträder varannan vecka för att diskutera de elever vars stödbehov inte kan tillgodoses i arbetslagen. Stödbehovet definieras och resurser tillskapas i form av t.ex. speciallärartimmar, delning av grupp eller anpassad studiegång. Den specialpedagogiska kompetensen används för utredningar av olika slag och sällan till handledning av lärare. Specialpedagogerna uttrycker att det finns glapp i informationen till lärarna i arbetslagen om elevers svårigheter, vilket innebär att undervisningen inte i full utsträckning anpassas till elever i behov av särskilt stöd. Inspektörerna bedömer att skolorna har goda rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd. Dock bedömer inspektörerna att informationen från elevvårdsteamet till berörd klasslärare/mentor om elevers behov av stöd bör förbättras så att undervisningen anpassas efter detta.

Inom skolområdet finns två särskilda undervisningsgrupper (en för årskurs 4–6 och en för årskurs 7–9). Eleverna har individuella scheman och kursplaner. Eleverna deltar främst i sina hemklasser i de praktisk-estetiska ämnena, vilket de upplever positivt. I grupperna finns även elever som är inskrivna i särskolan. Dessa följer särskolans läroplan. En centralt placerad rektor har ansvar för dessa elever. Lärarna får regelbunden pedagogisk handledning. Inspektörerna bedömer att eleverna i de särskilda undervisningsgrupperna ges möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar och behov. För dessa elever ska rektor enligt grundskoleförordningen fatta ett formellt beslut med överklagandehänvisning. Sådana beslut saknas på skolorna, vilket måste åtgärdas.

För elever som får särskilt stöd ska ett åtgärdsprogram upprättas. Skolorna upprättar sådana för samtliga elever i behov av särskilt stöd. Inspektörerna har tagit del av ett flertal åtgärdsprogram och bedömer att dessa saknar konkreta kursplanemål som kan utvärderas. De behöver också bli tydligare med avseende på att konkreta åtgärder bör formuleras, hur eleven ska nå kunskapsmålen och hur insatserna ska utvärderas. Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra

åtgärdsprogrammen. Rektorn har i sin kommunikering hänvisat till en bilaga som följer varje åtgärdsprogram. I denna bilaga finns beskrivet vilka moment i ämnena svenska, matematik och engelska som eleverna ska nå i årskurs 5. Dock bedömer inspektörerna att den är generell och momenten för varje enskild elev är inte tydligt beskrivna i åtgärdsprogrammen.

Utvärdering av lärandet, bedömning och betygssättning

Elevernas kunskapsutveckling utvärderas av lärarna på flera olika sätt. För varje elev finns en elevmapp upprättad som följer eleven från förskoleklass till årskurs 9. Mappen innehåller pedagogiska överlämnandeblanketter, resultat på nationella prov, åtgärdsprogram, eventuella utredningar etc.

Elevernas kunskapsutveckling i samtliga ämnen dokumenteras sedan ett par år tillbaka i ett digitalt system. Detta används framförallt i årskurserna 7–9. Utdrag ur detta ligger till grund för utvecklingssamtalen. Föräldrar och elever säger sig i stort sett vara nöjda med utvecklingssamtalen där elevernas framsteg beskrivs. Inspektörerna kan dock utifrån intervjuerna konstatera att utvecklingssamtalen tydligare bör kopplas till de nationella målen i kursplanerna. Elev- och föräldraintervjuer visar också att det är lärarberoende hur tydliga lärarna är i detta sammanhang och också vilka ämnen som redovisas vid samtalen. Inspektörerna bedömer att skolorna bör förbättra utvecklingssamtalen så att dessa, oavsett lärare, ska ge både elever och föräldrar en tydlig bild av elevens kunskapsutveckling i alla ämnen och att de kopplas till de nationella kunskapsmålen.

För att säkerställa en rättvis och allsidig bedömning av elevernas kunskapsresultat arbetar Romaskolans 4-6-lärare med att gemensamt diskutera bedömningsgrunder på de nationella proven i årskurs 5 och på andra prov. I arbetslaget diskuteras en allsidig bedömning av elevens samlade kunskapsresultat. Inspektörerna bedömer att Romaskolans 4–6 lärare gör en allsidig och rättvist bedömning av elevernas kunskapsresultat

I ämneskonferenser diskuterar Romaskolans 7–9-lärare betyg och bedömning. Inspektörerna erfar i samtal med både elever och lärare att det är sällsynt att betygssättningen görs med stöd och underlag som är allsidigt och tar hänsyn till kunskapens olika former. Oftast är det provresultat, elevens deltagande och aktivitet på lektioner som premieras vilket innebär att en allsidig bedömning av elevernas kunskaper inte görs. Detta bör skolan förbättra. Inspektörerna vill dock framhålla ämnet bild där kunskapens alla delar bedöms. Inspektörerna bedömer att Romaskolan 7–9 bör förbättra arbetet med bedömning och betygssättning så att kunskapens alla former finns med i bedömningen.

I intervjuer med lärare och elever framkommer att betyg ges på prov redan i årskurs 7, vilket inte är förenligt med författningarnas krav. Detta måste skolan åtgärda.

Kvalitetssäkring och förbättringsarbete

En skriftlig kvalitetsredovisning ska årligen upprättas som ett led i den kontinuerliga uppföljningen och utvärderingen av verksamheten. Den ska innehålla en bedömning av i vilken mån de nationella målen för utbildningen har uppnåtts, en analys och en redogörelse för vilka åtgärder skolan avser att vidta om målen inte har uppnåtts. Lärare, övrig personal och elever ska medverka vid utarbetandet av kvalitetsredovisningen och vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta vilket i flera avseenden har varit fallet i kvalitetsredovisningarna för 2005-2006. I intervjuer med lärare framgår att beskrivna åtgärder i kvalitetsredovisningen

inte används för att förbättra elevernas resultat. Personalen har deltagit i arbetet med kvalitetsredovisningen genom att diskutera vissa frågeställningar medan liksom elevernas medverkan endast skett genom att besvara frågor om arbets-sätt och trivsel. Kvalitetsredovisningen saknar kunskapsresultat från samtliga ämnen, analyser, måluppfyllelse samt elevers delaktighet. Den används inte som ett verktyg för att skolan ska nå de nationella målen. Inspektörerna bedömer att kvalitetsredovisningen inte uppfyller författningarnas krav.

Inspektörerna har uppmärksammat att rektorerna har definierat tre utvecklingsområden för vårterminen 2007 och skapat förutsättningar för att i konferenser och på studiedagar diskutera dessa. Det gäller bl.a. elevernas förståelse för kunskapsmålen och hur lärarna ska koppla kunskapsmål till strävansmål. Inspektörerna ser positivt på detta och påtalar vikten av att skolorna fortsätter arbetet. Inspektörerna bedömer att skolornas kvalitetsarbete bör förbättras så att beskrivna förbättringsåtgärder används i arbetet mot större uppnående av de nationella kunskapsmålen.

Ledning och intern kommunikation

Roma skolområde består av sju skolenheter som leds av fyra heltidsrektorer samt en rektor på deltid. Dessa träffas regelbundet varje vecka för gemensamma frågor inklusive fortbildning och pedagogisk utveckling. Alla arbetslagsledare träffas tre gånger per termin för gemensamma frågor inklusive fortbildning och gemensamma studiedagar för skolområdet som anordnas varje år.

Enligt läroplanen har rektorn det övergripande ansvaret för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen. Skolorna är organiserade i två rektorsområden. Rektorerna har var sin ledningsgrupp bestående av arbetslagsledare och företrädare för förskola och skolbarnsomsorg. Inom varje rektors ansvarsområde är ansvarsfördelningen känd. Som beskrivits ovan i rapporten är kommunikation mellan de båda rektorerna liksom det pedagogiska samarbetet mellan lärarna i de två rektorsområdena begränsat. De speciallärare som arbetar i Romaskolan 7–9 har ingen kontakt med eleverna i årskurs 4–6. Däremot sker, enligt rektorn en individuell överlämning mellan årskurs 6 till 7 med elev, föräldrar, lärare, speciallärare, rektor och annan personal vid behov. Enligt elevvårdsteamet bör en utveckling mot större samarbete mellan skolorna och mellan speciallärare/specialpedagoger och lärare ske. Personalen i båda rektorsområdena efterfrågar en tydligare pedagogisk ledning och saknar pedagogiska diskussioner över arbetslagsgränserna och mellan skolorna, något även inspektörerna bedömer att skolorna bör utveckla.

Sammantaget och med hänsyn till de förbättringsområden som angivits i denna rapport i övrigt bedömer inspektörerna att den pedagogiska ledningen på skolorna bör förbättras.

Bedömning av förutsättningarna

Skolverket tar i inspektionen upp följande förutsättningar för utbildningen; tillgång till den utbildning som ska erbjudas, information om utbildningen, personalens kompetens samt tillgång till läromedel, pedagogiska material och utrustning. Nationella bestämmelser finns bl.a. i skollagen.

Tillgång till utbildning och information om utbildning

Tillgång till utbildning och information om denna bedöms generellt sett som god av inspektörerna. Elevens val erbjuds dock inte vilket är ett krav enligt grundskoleförordningen och måste åtgärdas. Vid inspektionsbesöket framkom

att eleverna inte har möjlighet att nå målen i hem- och konsumentkunskap i årskurs 5, beroende på att ämnet anordnas först från årskurs 6. Detta måste skolan åtgärda. På Romaskolan 7–9 uppger rektorn att det finns elever som är i behov av att läsa efter kursplanen svenska som andraspråk. När sådant behov föreligger är det rektorn som ska fatta besluta att eleven ska läsa efter kursplanen svenska som andraspråk, vilket inte sker. Detta måste skolan åtgärda.

Personal

Enligt grundskoleförordningen ska skolans lärare ha en utbildning för den undervisning de i huvudsak bedriver. Om personer med respektive föreskriven utbildning inte finns att tillgå, får den som inte uppfyller kraven anställas för högst ett år i sänder.

Av den nationella statistiken för Roma kyrkskola år 2005/06 framgår att två av tre lärare har pedagogisk utbildning. Vid inspektionsbesöket framkom att en klass i de yngre årskurserna haft ett flertal vikarier varför kontinuiteten för den gruppen barn enligt både föräldrar och rektor varit dålig. På Romaskolan 4–6 har sju av nio pedagogisk utbildning. Rektorn uppger att Kyrkskolans huvudansvariga lärare har en gedigen pedagogisk utbildning. Desamma gäller Romaskolans 4–6 lärare. Icke pedagogisk personal har varit extra personal vars arbetsuppgifter har varit mer av tillsyn och förstärkning i den pedagogiska verksamheten.

På Romaskolan 7–9 har 27 av 32 lärare utbildning för den undervisning de huvudsakligen bedriver. Skolledningen uppger att lärare ”byter klasser/ämnen” för att undervisa i de ämnen som de har utbildning för. Rektorerna uppger att de strävar efter att i varje nyanställning få lärare som har utbildning för sitt uppdrag. Skollagen anger att det ska finnas lärare som har utbildning för den undervisning de bedriver. I de tre skolorna är andelen lärare som inte har utbildning för den verksamhet de i huvudsak bedriver förhållandevis stor. Inspektörerna bedömer att skolorna ytterligare bör anstränga sig för att anställa lärare som har utbildning för den undervisning de i huvudsak ska bedriva.

I de intervjuer som inspektörerna haft med rektorerna framkommer att kännedomen om de lagar och förordningar som styr verksamheten inte alltid finns. Det gäller t.ex. att rektor, enligt författningarna måste fatta besluta om anpassad studiegång och placering i särskild undervisningsgrupp för elev. Rektor ska även besluta om deltagande i svenska som andraspråk, vilket inte sker. Inspektörerna fick inte, trots att det efterfrågades, tillgång till sådana beslut. Skolorna har elever vilka har anpassad studiegång eller går i särskild undervisningsgrupp. Rektorn för Romaskolan 7–9 uppger att ”beslut om anpassad studiegång görs på särskild blankett av rektor och diarieförs på expeditionen. Åtgärden tas även upp i åtgärdsprogrammet. Alla elever med anpassad studiegång har ett formellt dokumenterat och diariefört beslut”, vilket intet kunde visas vid inspektionen.

Inspektörerna bedömer att rektorernas kunskap om de författningar som styr skolan bör förbättras.

Materiella resurser

Inspektörerna har bedömt att läromedel, lokaler, skolbibliotek och användning av datorer ger förutsättningar för en ändamålsenlig undervisning.

Datum	Ort
2008-01-29	Stockholm

Christina Sjöberg

Marita Bergman